

Yerliler ve Suriyeli Sığınmacılarda Kültürlerarası İletişim Engelleri, Gruplar arası Statü Algısı ve Kültürleşme Tutumunun Sosyokültürel Uyuma Etkisi*

The Effect of Intercultural Communication Barriers, Intergroup Status Perceptions and Acculturation Attitudes on Socio-cultural Adaptation in Locals and Syrian Asylum-Seekers

Rabia EKŞİ** Emine ŞAHİN***

Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Received: 24.01.2024 ■ Kabul Accepted: 02.07.2024

ÖZ

Bu çalışmada yerlilerin ve Suriyeli sığınmacıların bir arada yaşarken kültürlerarası iletişimlerine engel olan etnik merkezlik ve kültürlerarası iletişim kaygılarının; gruplar arası ilişkilerde bir gösterge olan birbirlerinin statülerini nasıl algıladıklarının ve kültürleşme tutumlarının her iki grubun da sosyokültürel uyumlarına etkisi analiz edilmiştir. Bununla birlikte demografik değişkenlerin sosyokültürel uyuma etkisi de incelenmiştir. Tabakalı rastlantısal örneklem tekniği ile Suriyeli sığınmacıların en yoğun yaşadığı beş il olan İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana illerinde yerliler ve Suriyeli sığınmacılardan toplamda 780 kişiyle yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Veriler SPSS ve AMOS programlarında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum, entegrasyon, kültürleşme tutumu ayrışma yüksekken, yerlilerde kültürlerarası iletişim kaygısı, etnik merkezlik, sosyal statü algısı ve kültürleşme tutumu marjinalleşme yüksek çıkmıştır. Sosyal uyumu yerlilerde kültürlerarası iletişim kaygısı, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sosyal statülerinin nasıl algılandığı ve ayrışma etkilemektedir. Yine yerlilerde demografik değişkenlerin sosyal uyuma etkisi bulunmamaktadır. Suriyeli sığınmacılarda ise cinsiyet, yaş, vatandaşlık durumu ve kültürleşme tutumu entegrasyon alt boyutunun sosyal uyumda belirleyici olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu çalışma yerliler ve Suriyeli sığınmacılardan oluşan her iki grubun sosyokültürel uyumlarına etki eden değişkenlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası İletişim Engelleri, Sosyokültürel Uyum, Etnik Merkezlik, Kültürleşme, Kültürlerarası İletişim Kaygısı.

ABSTRACT

In this study, the effects of ethnocentrism and intercultural communication apprehensions of locals and Syrian asylum-seekers, which are obstacles to intercultural communication in cohabitation; how they perceive each other's status as an indicator of intergroup relations and their acculturation attitudes on the socio-cultural adaptation of both groups were analyzed. In addition, the effect of demographic variables on socio-cultural adaptation was also analyzed. With the stratified random sampling technique, a total of 780 participants were surveyed through face-to-face interviews with locals and Syrian asylum-seekers in Istanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay and Adana, the five provinces with the largest Syrian populations. The data were analyzed through SPSS and AMOS programs. As a result of the research, while socio-cultural adaptation, integration and segregation sub-dimensions of acculturation attitudes were high in Syrian asylum seekers, intercultural communication apprehension, ethnocentrism, social status perceptions and marginalization sub-dimension of acculturation attitudes were high in locals. For locals, social adaptation is affected by intercultural communication apprehension, how the social status of Syrian asylum-seekers in Türkiye is perceived and separation. Also, demographic variables have no effect on social adaptation in locals. Among Syrian asylum-seekers, gender, age, citizenship status and the integration sub-dimension of acculturation attitudes were found to be determinants of social adaptation. This study is important in terms of comparatively examining the variables affecting the socio-cultural adaptation of both groups of locals and Syrian asylum seekers.

Keywords: Barriers to Intercultural Communication, Socio-cultural Adaptation, Ethnocentrism, Acculturation, Intercultural Communication Apprehension.

* Bu çalışmada araştırmacının 2023 yılı Eylül ayında yayımlanan 'Sosyal Uyum Sürecinde Kültürlerarası İletişim Engelleri: Yerliler ve Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Uyum Tutumları' konulu yüksek lisans tezinin verilerinden faydalanılmıştır.

Giriş

Suriye iç savaşını müteakiben başlayan yeni göç dalgası sonucunda bugün Türkiye’de geçici koruma altında yaklaşık üç buçuk milyon Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Kısa süre içinde yurtlarına geri döneceğini düşünen Suriyeli sığınmacılar geçen 13 yılın ardından savaşın hala devam etmesi ve bölgede istikrarın sağlanamaması gibi sebeplerle Türkiye’de kalıcı hale gelmişlerdir. Bu durum sonucunda Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları kentlerde egemen kültür haricinde kendi alışkanlıkları ve geleneklerine yönelik bir alt kültür oluşmuştur. Hayatın doğal akışına uygun olarak artık Türkiye’nin birçok şehrinde kendi alışveriş alışkanlıklarını, sosyal ilişkilerini ve dil özelliklerini muhafaza ederek yaşamaya çalışan “geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacılara” rastlanmaktadır¹. Bununla birlikte aynı bölgede yaşayan yerliler ve sığınmacılar arasında iletişimsizliğin devam etmesi sebebiyle birbirlerinin kültürüne karşı sergiledikleri önyargılı ve ayrımcı tutumlar Türkiye’de toplumsal gerilimleri arttırarak sosyal ayrışma ve alt kültürün mekânsal kümelenme ve gettoya dönüşmesine neden olmaktadır. Bu durum ise bir arada uyum içinde yaşamayı imkânsız kılacak sosyal yaralara sebep olmakta ve gelecekte marjinal grupların oluşması riskini barındırmaktadır.

Farklı araştırmalarda (Akdeniz 2018; Çalışkan Sarı vd., 2021; Gültekin vd., 2018; 2019, Yakut, 2019; Keleş 2020) Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki yerlilere uyum sağlamasının zorluğu, bu sürece etki eden unsurlar ve uyum sürecindeki beklentiler araştırılmıştır. Birçok sosyal sınıftan araştırma grupları ile yapılan çalışmalarda, kültürlerarası iletişim engeli olarak kalıp düşünceler (stereotipler) ve ön yargılar, (Gudykunst, 1995; Neuliep ve McCroskey, 1997; Neuliep 2012; Kartarı, 2020; Eriksen, 2009; Üstün, 2011), korku (Koçak, 2022), kaygı (Balcı vd., 2020), kültürleşme tutumu (Ataca, 1998; Ataca ve Berry, 2002; Gülnar ve Balcı, 2011;

Saygın ve Hasta 2018), ayrımcılık (Şeker ve Akman 2016) gibi faktörlerin uyuma etkisi incelenmiştir. Mevcut çalışmalarda sosyal uyum ve kültürlerarası iletişim konuları genellikle ayrı ayrı ve tek bir grup örneğinde yapılan araştırma sonuçları doğrultusunda ele alınmıştır. Göç özelinde sosyal uyumdaki en önemli etken olan farklı kültürlerle iletişimin yerliler ve sığınmacılar düzeyinde her iki grup için de bir arada ele alınmaması alan yazınındaki eksikliklerden birisidir. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye’de yaşayan yerliler ve Suriyeli sığınmacıların sosyokültürel uyumunu zorlaştırıcı ya da engelleyici faktörler ele alınmıştır. Sosyal uyum sürecinde kültürlerarası iletişim engelleri, kültürleşme tutumları, gruplar arası statü algısı, demografik değişkenlerin etkisi yerliler ve Suriyeli sığınmacılardan elde edilen veriler ışığında incelenmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin demografik değişkenlere etki ve etkisizliği ortaya konmuştur. Böylece bir arada yaşamak mecburiyetinde olan iki kültürün iletişim kurmasını engelleyen faktörleri tespit etmek ve çözüme giden yolu öneriler boyutunda belirlemek hedeflenmiştir. Tabakalı rastlantısal örneklem tekniği ile Suriyeli sığınmacıların en yoğun yaşadığı beş il olan İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana illerinde yerliler ve Suriyeli sığınmacılardan toplamda 780 kişiyle yüz yüze görüşülerek anket uygulanmış, veriler analiz edilerek araştırmanın hipotezleri cevaplanmıştır.

Bu araştırma, alanda yapılan diğer araştırmaların yanı sıra yerliler ve Suriyeli sığınmacılardan oluşan her iki gurubun eş zamanlı olarak sosyokültürel uyumlarına etki eden etnik merkezilik anlayışlarının, kültürlerarası iletişim kaygılarının, gruplar arası sosyal statü algılarının, kültürleşme tutumlarının ve sosyal uyum tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi bakımından önemlidir.

1 Sığınmacı, ülkesini terk edip başka bir ülkeye kaçan kişinin o ülkenin yetkilileri tarafından soruşturma evresinde olması durumunda kullanılmaktadır. Türkiye’de henüz hukuki statüsü Mülteci olarak belirlenmemiş kişiler geçici koruma altında yer almakta ve sığınmacı olarak ifade edilmektedir. Ancak mülteci ya da vatandaş denilmemektedir (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015, s. 66). Bu nedenle araştırmada geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacılar için “sığınmacı” ifadesi kullanılmıştır.

Literatür Taraması

Kültürlerarası İletişim Engelleri: Etnik Merkezilik ve Kültürlerarası İletişim Kaygısı

Kültür, toplumu oluşturan bireylerin öğrendikleri ve paylaştıkları, onları çepeçevre saran her şeyi ifade etmektedir (Williams, 1993, s. 10). Zygmunt Bauman kültürü tarif ederken insanın kültürü, aslında yeryüzünden silinip gitmeme, sonsuz olabilmek arzusuyla yarattığını söylemektedir. Ona göre kültürel yaratımı zorunlu kılan ve bireyi kültür yarattığı yapan şey, bu sonsuz olma arzusudur (Bauman ve Donskis, 2020, s. 130-131). Birey yarattığı kültürel kodları nesilden nesile aktararak bir manada kalıcılığı sağlamaktadır. Kültür toplumu birbirine bağladığı, birleştirdiği gibi, kültürün öğeleri de o kültürel kimlikle kendini ifade eden bireylerde görünüm kazanmaktadır. Bu bağlamda bir toplumun kültürel kimliği o toplumu yönlendiren özerk bir güce sahiptir (Smith, 2016, s. 21-22). Kişi kendi kültürel kimliği ile öteki kimliğini var etmektedir. Böylece öteki olarak konumlandırıldığı kültürle bilgi değiş tokuşu gibi süreçlerde iletişime geçerek karşılıklı etkileşimin meydana gelmesiyle kültürlerarası iletişim gerçekleşmektedir. Bu bağlamda kültürlerarası iletişim “Farklı kültürlerle mensup insanlar arasındaki iletişim, etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıların algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların gözetilmesi konularını” içermektedir (Kartarı, 2020, s. 22).

Alt ya da egemen, evrensel ya da yerel kültürel formların baskın görüldüğü kültürel kimliklere sahip toplumlarda kültürlerarası iletişim beklenen ölçüde gerçekleşmediğinde kültürlerarası iletişim problemleri ortaya çıkar. Kalıp düşünceler (stereotipler) ve ön yargılar (Marshall, 1995; Budak, 2000), farklı kültürlerden kişilerle iletişime girmenin neden olduğu korku hali ya da belirsizliğin neden olduğu endişe (Gudykunst, 1995; Neuliep ve McCroskey, 1997) ve kendi değerlerini herkesten üstün gören etnik merkezci anlayış (Kartarı, 2020) kültürlerarası iletişim problemlerinin en önemli nedenleri arasında yer almaktadır.

Kültürlerarası iletişim engellerinin başında gelen etnosentrizm, yani etnik merkezilik ya da etnik

merkeziyetçilik “kişinin kendi kültürel grubunun her şeyin merkezi olduğu ve diğerlerinin ona göre ölçeklendirildiği ve derecelendirildiği görüşün teknik adıdır” (Sumner, 1907, s. 13). Oldukça güçlü bir tutum olan etnik merkezilik, karşı kültürün mensuplarıyla çatışmaya, şiddet ve ayrımcılık eksenli davranışlara neden olmaktadır (Bicomic ve Duckitt, 2012, s. 3). Etnik merkezci anlayışta birey kategorize etme işlemiyle bağlı olduğu değerleri yücelterek kendine olumlu bir sosyal benlik oluşturmaktadır. Bir yandan da olumsuz sıfatları karşı tarafa yükleyerek, onların değerlerini aşağılayıp kendi nezdinde mensubu olduğu kültürü yüceltmektedir (Topçu, 2021, s. 159). İrkçi olmayan fakat kendi kültürünü diğerlerinden üstün gören gruplar da etnik merkezci anlayışa dahil edilmektedir (Hammer, Bennet ve Viseman, 2003, s. 424). Etnik merkezilik ‘reddetme, savunma ve küçümseme olarak üç şekilde gerçekleşmektedir (Bennet akt. Üstün, 2011, s. 21). Tek kültürlü toplumlarda birey ve toplum ilişkisini bütünleştirici faktörlerden biri olsa da çok kültürlü yeni toplum düzeninde toplum içi grupların ayrımcılık eğilimlerini artırması nedeniyle kültürlerarası iletişim sürecini olumsuz etkilemektedir.

İletişim önündeki bir diğer engel olan kültürlerarası iletişim kaygısı, farklı etnik ve kültürel gruplarla iletişim esnasında gerçekleşmesi beklenen korku ya da endişe olarak tanımlanmaktadır (Neuliep ve McCroskey, 1997, s. 148). Dil yeteneği, duyguların ifade edilişi, sözlü ve sözel olmayan iletişim tarzlarındaki farklılıklar gibi iletişim kurmaya engel unsurlar kültürlerarası iletişim kaygısına yol açmaktadır (Ata, 2019, s. 711). Bununla birlikte yabancı kültürlerle olan ilgi ve onların davranışlarını tahmin etme konusundaki güvenin artması ve iletişim sırasında yaşanabilecek durumlara dair belirsizliğin azalması ise kültürlerarası iletişim kaygısını azaltmaktadır (Gudykunst, 1995, s. 436; Lu ve Wan 2012, s. 55). Kaygı sosyokültürel uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Kültürlerarası iletişim engelleri farklı kültürel grupların birbirleriyle etkileşime geçmesini, farklı kültürlerle uyum sağlamayı, hoşgörüyü, kültürel duyarlılığı ve toplumsallaşmayı azaltmaktadır.

Gruplar Arası İlişki Algısı

Birtoplumüçindealtkültürleüstkültürünbirbirleriyle ilişkilerini nasıl algıladıkları sosyokültürel uyumu etkilemektedir. Alt kültür mensuplarının içinde yaşadıkları toplumu ayrımcı ve adil olmayan bir yapı olarak görmeleri ve bu durumun gelecekte de değişmeyeceğini düşünmeleri onları egemen kültürden uzaklaştırarak kendi kültürlerine daha fazla yaklaştırmakta ve kimlik bilincinin pekişmesine neden olmaktadır. Bu durum alt kültürün üst kültüre sosyokültürel uyumunu zorlaştırmaktadır (Taylor, Moghaddam, Gamble, & Zellerer, 1987 akt. Baysu, 2007, s. 21). Benzer şekilde aslında sosyal kimlik teorisine dayanan (Tajfel akt. Blair ve Jost, s. 96; Ellemers vd., 1993), bireysel ve kolektif eylem stratejilerini açıklayan faktörlerden gruplar arası geçişliliğin (Blair ve Jost, 2003, s.105) ya da ilişkilerdeki durağanlığın da (Mummendey, vd., 1999 s. 272) üst kültür grubuna uyum sağlamayı zorlaştırdığı belirlenmiştir. Bu bağlamda kültürel kimliklerine bağlı kalarak bir arada yaşamaya çalışan farklı toplumların kendini ve birbirlerinin statülerini nasıl algıladıkları ve içinde buldukları kültürle kendilerini ne ölçüde özdeşleştirdikleri sosyokültürel uyumu belirlemektedir.

Kültürleşme Tutumu

Çiğdem Kağıtçıbaşı'na göre (2010, s.371) kültürleşme "Birey ya da grupların kültürel temas sonucunda uyum sağlamasını" ifade eden durumdur. Ancak bu tanımlamada kültürleşmenin sosyal uyumla aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. "Kültürleşme, farklı kültürlere sahip toplulukların devamlı ve aracısız bir şekilde ilk elden temasa geçmesiyle ortaya çıkan ve bunun sonucunda gruplardan birinin veya her ikisinin orijinal kültürel modellerinde meydana gelen değişiklikleri kapsayan" bir kavramdır (Redfield vd., 1936, s. 149). Tanımda da ifade edildiği gibi kültürleşmenin gerçekleşebilmesi için farklı özelliklere sahip en az iki topluluğun bir arada yaşaması, sürekli olarak ve aracısız bir şekilde yani direkt temasa geçme yoluyla birbirinden etkilenecek yeni bir kültürel tutum edinmeleri gerekmektedir.

İlk kullanımlarında, göç eden toplumun göç ettiği yerdeki kültürel etkileşimle değişimini, diğer bir ifadeyle azınlığın değişerek yerel çoğunluğa

entegre olması (asimile olma) durumunu (Gordon, 1961, s. 263) ifade etmek için kullanılan kültürleşme kavramına Berry'nin çalışmaları ile (1997) iki taraflı uyum anlamı kazandırılmış, beklenen uyumun şekli asimilasyon ve entegrasyon olarak ayrılmıştır. Berry'e göre (1990) kültürleşme teoride nötr bir kavramdır; kültürel değişim iki grupta da gözlemlenebilir fakat Berry kültürleşmenin hangi gruba yönelik olduğunu açıklamaz. Berry'nin kültürleşme kuramına göre iki grubu da değiştiren süreç dört stratejiden oluşmaktadır. Bu stratejiler Ayrışma, Marjinalleşme, Entegrasyon ve Asimilasyondur (Berry, 1997; Ataca ve Berry, 2002). Entegrasyon, baskın olmayan kültürün, kültürel kimliğini belli bir düzeyde muhafaza ederek egemen kültüre katılımını ifade etmektedir (Eriksen, 2009, s. 399). Asimilasyon ikincil konumdaki bir gurubun egemen grupla ayırt edilemez derecede bütünleşme sürecini ifade etmektedir (Marshall, 1995, s. 42). Diğer bir ifadeyle güçlü bir kültürün daha zayıf kültürü kendi içinde eritmesi, kendine yamamasıdır (Demir ve Acar, 1992, s. 36). Ayrışma, alt kültürün egemen kültürle etkileşime girmeyi reddedip kendi kültürel mirasını sürdürmesidir (Akfırat ve Yangın, 2018, s. 501). Göç özelinde ise azınlıkların göç ettikleri toplumun değerlerini benimsemeyip kendi kültürel değerlerini sürdürmesi neticesinde ortaya çıkan toplumsal ayrılığı anlatmaktadır. Marjinalleşme, bireyin hem kendi kültürünün hem de diğer kültürün özelliklerine duyarsız kalmasıdır. Marjinalleşen grubun kendi grubuyla da karşı grupla da bağı kopmakta ve ötekileşmektedir (Berry, 1997, s. 9-11).

Sosyokültürel Uyum

Özellikle bu yüzyılda göç alan birçok ülke gerekli hoşgörü ortamını sağlama çabası içindedir. Bu durağan bir süreç olmayıp azınlığın ve yerel toplumun birbirlerine uyum sağladığı, sürekli değişim halinde olan dinamik bir süreçtir (Bolgün, 2022, s. 173). Sosyokültürel uyumda öncelikle iki ya da daha fazla kültür arasında bir temasın yaşanması gerekmektedir, birbirini tanıyan, farklılıklara karşı yeni baş etme yöntemleri geliştiren ve iletişim kaygısı ile baş etmeyi öğrenen göçmen ve ev sahibi toplum arasında sosyokültürel uyum başlamış demektir (Kağnıcı, 2017, s. 1769). Uyum sürecinde

bireyin farklı kültürlere yönelik tutumu kadar yaşı, cinsiyeti, karakteri, eğitim ve sosyal statüsü, farklı kültürlerle temas motivasyonu, benzerlikler, farklılıklar gibi faktörler de etkili olmaktadır (Berry, 1997). Bunun yanı sıra kültürleşme tutumları, uyum sürecindeki sosyal destek, bireyin kültürlerarası iletişim korkusuyla baş etme düzeyi ve içinde bulunduğu kültürde yaşadığı ayrımcılık da belirleyici faktörlerdir.

Yöntem

Bu çalışmada yöntem olarak nicel araştırma tekniği tercih edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşaması yüz yüze görüşmelerle gerçekleştirilmiş ve yapılandırılmış soru formatında hazırlanan anket tekniği kullanılmıştır. Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurul'unun 06.06.2022 tarihli 183622 no'lu kararıyla araştırma sorularının uygun olduğu onaylanmıştır daha sonra birincil kaynak tekniği olarak ifade edilen teknikte veri toplama aşaması tamamlanmıştır (Kozak, 2021:56) ve böylece hipotezlerin sınanmasında yapılması gereken analizler için gerekli bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmanın amacı

Türkiye'de bir arada yaşayan yerliler ve Suriyeli sığınmacıların sosyokültürel uyumları bu araştırmanın temel sorunsalıdır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, yerliler ve geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların etnik merkezçilik, kültürlerarası iletişim kaygısı, gruplar arası statü algıları ve kültürleşme tutumlarının sosyokültürel

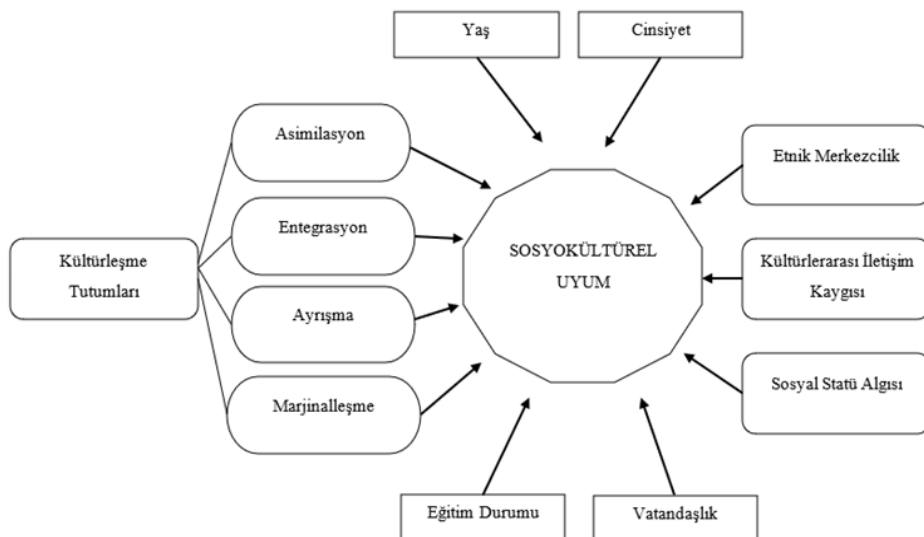
uyuma etkisini ortaya koymaktır. Ayrıca yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve Suriyeli sığınmacılar için vatandaşlık durumu gibi demografik özelliklerin sosyokültürel uyuma etkisi incelenmiştir.

Bu araştırma betimleyici saha çalışmasını içermektedir. Araştırma, amacına ve içinde bulunduğu koşullara uygun olarak tarama yaklaşımı ile yürütülmüştür. Genel tarama türlerinden ilişkisel tarama tercih edilmiştir. İlişkisel taramada araştırma evren yerine evreni temsil eden örnekleme yapılmakta ve araştırma sürecine herhangi bir müdahale yapılmaksızın mevcut durum taramayla (Karasar, 2011, s. 82) ortaya konmaktadır.

Yapılan araştırmalarda (Akdeniz 2018; Çalışkan Sarı vd., 2021; Gültekin vd., 2018; 2019, Yakut, 2019; Keleş 2020) Suriyeli sığınmacıların yerlilere uyum sağlama sürecini dil bilme ve iletişim örüntülerinin yanı sıra farklı değişkenlerin de etkilediği ortaya konmaktadır. Örneğin kalıp düşünceler (stereotipler) ve ön yargılar, (Gudykunst, 1995; Neuliep ve McCroskey, 1997; Neuliep 2012; Kartarı, 2020; Eriksen, 2009; Üstün, 2011), korku (Koçak, 2022), kaygı (Balci vd., 2020), kültürleşme tutumu (Ataca, 1998; Ataca ve Berry, 2002; Gülnar ve Balci, 2011; Saygın ve Hasta 2018), ayrımcılık (Şeker ve Akman 2016) demografik özellikler bunlardan bazılarıdır. Bu çalışmada da bulgu bağlamında şu hipotez oluşturulmuştur:

Şekil 1

Araştırma Modeli

Kültürlerarası iletişim engellerinden biri olarak etnik merkezilik arttıkça farklı kültürel özelliklere sahip toplumlarla sosyokültürel uyum azalmaktadır. Buna göre,

H1a: Yerlilerin etnik merkezilik düzeyi sosyokültürel uyum düzeylerini negatif yönde etkilemektedir.

H1b: Suriyeli sığınmacıların etnik merkezilik düzeyi sosyokültürel uyum düzeylerini negatif yönde etkilemektedir.

Bireylerin kültürlerarası iletişime girmede kaygı düzeyleri arttıkça farklı kültürlere uyumları azalmakta, kaygı düzeyleri azaldıkça sosyokültürel uyumları artmaktadır. Buna göre,

H2a: Yerlilerin kültürlerarası iletişim kaygı(sızlık) düzeyi sosyokültürel uyum düzeyini pozitif yönde etkilemektedir.

H2b: Suriyeli sığınmacıların kültürlerarası iletişim kaygı(sızlık) düzeyi sosyokültürel uyum düzeyini pozitif yönde etkilemektedir.

Farklı kültürlere sahip grupların bir arada yaşamasında gruplar arası ilişkileri nasıl algıladıkları, toplumsal ilişkilerin zamanla değişip değişmeyeceğine dair öngörülerini diğer gruba uyum düzeylerini etkilemektedir. Diğer bir ifadeyle Suriyeli sığınmacılar ve yerlilerin, gelecekte Suriyeli sığınmacılarla Türkler arasındaki ilişkide hiçbir zaman değişim olmayacağını düşünmeleri, her zaman "öteki kültür" olarak kalınacağı algısı sosyokültürel uyumu negatif yönde etkilemektedir. Buna göre,

H3a: Yerlilerin Suriyeli sığınmacıların statüsünü nasıl algıladıkları sosyokültürel uyum düzeyini negatif yönde etkilemektedir.

H3b: Suriyeli sığınmacıların kendi sosyal statülerini nasıl algıladıkları sosyokültürel uyum düzeyini negatif yönde etkilemektedir.

Bireylerin kültürleşme tutumları onların sosyokültürel uyum düzeyini etkilemektedir. Buna göre,

H4a: Yerlilerin bütünleşme/entegrasyon kültürleşme tutumu sosyokültürel uyum pozitif yönde etkilemektedir.

H4b: Yerlilerin asimilasyon kültürleşme tutumu sosyokültürel uyumu pozitif yönde etkilemektedir.

H4c: Yerlilerin ayrışma kültürleşme tutumu sosyokültürel uyumu negatif yönde etkilemektedir.

H4ç: Yerlilerin marjinalleşme kültürleşme tutumu sosyokültürel uyumu negatif yönde etkilemektedir.

Benzer hipotezler Suriyeli sığınmacılar için de oluşturulmuştur. Buna göre,

H4d: Suriyeli sığınmacıların bütünleşme/entegrasyon kültürleşme tutumu sosyokültürel uyum düzeyini pozitif yönde etkilemektedir.

H4e: Suriyeli sığınmacıların asimilasyon kültürleşme tutumu sosyokültürel uyumu pozitif yönde etkilemektedir.

H4f: Suriyeli sığınmacıların ayrışma kültürleşme tutumu sosyokültürel uyumu negatif yönde etkilemektedir.

H4g: Suriyeli sığınmacıların marjinalleşme kültürleşme tutumu sosyokültürel uyumu negatif yönde etkilemektedir.

Demografik değişkenlerde yerliler için,

H5a. Yerlilerin yaşı sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

H5b. Yerlilerin cinsiyeti sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

H5c. Yerlilerin eğitimi sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

Benzer hipotezler Suriyeli sığınmacılar için de oluşturulmuştur. Ek olarak Türk vatandaşlığına geçip geçmemenin sosyal uyuma etkisi de incelenmiştir. Buna göre,

H5ç: Suriyeli sığınmacıların yaşı sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

H5d: Suriyeli sığınmacıların cinsiyeti sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

H5e: Suriyeli sığınmacıların eğitimi sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

H5f: Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık durumu sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

Evren ve Örneklem

T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın çalışmanın yapıldığı tarihte yayımladığı verilere göre 16 Haziran 2022 itibari ile Türkiye'de geçici koruma altında toplam 3.724.240 Suriyeli sığınmacı yer almaktadır². Suriyeli sığınmacıların 2.099.531'i yani yaklaşık %57'si sırasıyla İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana illerinde ikamet etmektedir. Araştırmanın evrenini bu

illerde ikamet eden yerliler ve Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır. Bu iller evren olarak belirlenmiştir. Evrendeki herkese ulaşma kısıtlılığı nedeniyle bir örneklem oranı belirlenmiştir. İilde yaşayan sığınmacı ve yerli nüfusuna göre %95 güvenilirlik düzeyinde, asgari 384 kişi yeterli iken (Kozak, 2021, s. 56) bu çalışmada kayıp verilerin olabileceği dikkate alınarak Türkler ve Suriyeli sığınmacılardan her iki grup için de asgari 390 kişi örneklem olarak belirlenmiştir.

Araştırmada katmanlı (tabakalı) rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evreni kendi içinde türdeş alt gruplara ayrılmıştır (tabakalara) ve tabakalardan evrendeki oranlar ölçüsünde rastgele örneklem seçilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2016, s. 139). Bu araştırmada tabaka belirlemede sığınmacıların sayısı belirleyici olmuştur. O oranda da yerlilerin sayısı belirlenmiştir. Böylece her ilden seçilmesi gereken katılımcı sayısı ile o ilin toplam evreni temsili sağlanmıştır. Hangi kişilere ulaşılacağı konusunda herhangi bir olasılık hesaplaması yapılmamıştır. Katılımcıların 18 yaş ve üzeri, yerliler ve Suriyeli sığınmacılar olması yeterlidir. Örneklem dağılımı Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1

5 ilde yaşayan Suriyeli sığınmacıların örneklem sayısının tabakalı örnekleme ile belirlenmesi

	Toplam Nüfus		Tabaka Ağırlıkları		Kişi Sayısı	
Suriyeli Sığınmacılar	2.099.531	İstanbul	Suriyeli Sığınmacılar	0,260128572	101,450143	101
			Yerliler	24.048.437	Yerliler	0,65870809
n (Belirlenmiş Örneklem Büyüklüğü)	390	Gaziantep	Suriyeli Sığınmacılar	0,220898858	86,1505546	86
			Yerliler	0,088589209	34,5497913	34
		Şanlıurfa	Suriyeli Sığınmacılar	0,199007778	77,6130336	78
			Yerliler	0,089112652	34,7539343	35
		Hatay	Suriyeli Sığınmacılar	0,197744163	77,1202235	77
			Yerliler	0,069472789	27,0943879	27
Adana	Suriyeli Sığınmacı	0,122220629	47,6660454	48		
	Yerliler	0,09411726	36,7057314	37		
					Toplam: 780	

2 Geçici Koruma, (t.y). 16.06. 2022 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi.

Nüfus yoğunluğuna göre İstanbul'da 257 yerli, 101 Suriyeli sığınmacı; Gaziantep'te 34 yerli, 86 Suriyeli sığınmacı; Şanlıurfa'da 35 yerli, 78 Suriyeli sığınmacı; Hatay'da 27 yerli, 77 Suriyeli sığınmacı ve son olarak Adana'da 37 yerli, 48 Suriyeli sığınmacı ile yüz yüze anket yapılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma süresinin kısıtlılığı bu araştırmanın temel sınırlılığıdır. Diğer bir sınırlılık Suriyeli sığınmacıların yabancı oldukları bu topraklarda kendilerini emniyete almak adına yabancılarla bilgi alışverişine girmeyi tercih etmemeleridir. Ayrıca birçok nicel araştırmada olduğu gibi bu çalışmada da tutum sorularında bireylerin düşüncelerini oldukları gibi değil, ideal olanı yansıtmaya çabasına girerek cevaplamaları araştırmanın sınırlılıklarından biri olmuştur. Son olarak Arapça lehçe farklılıkları araştırma açısından sınırlılık oluşturmuştur. Suriyeli sığınmacılar için standart Arapça ile hazırlanan soru formlarının bölgeden bölgeye değişen lehçelere hitap etmemesi nedeniyle eğitim seviyesi düşük katılımcıların soruları anlaması zorlaşmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada soru formunu oluşturmak için ölçeklerden faydalanılmıştır. Soru formu yerliler için 116 ve Suriyeli sığınmacılar için 117 maddeden oluşmaktadır. Anket formu kültürlerarası iletişim engeli olarak etnik merkezlik ve kültürlerarası iletişim kaygısı, grupların birbirini nasıl algıladığını ölçmeye yönelik gruplar arası statü algısı, kültürleşme tutumları ve sosyal uyum ölçeği olmak üzere 4 ölçek ve yaş, cinsiyet, eğitim düzeyini ölçen kişisel bilgi sorularından oluşmaktadır. Suriyeli sığınmacılara ek olarak vatandaşlık durumu da sorulmuştur. Ölçekler sosyokültürel uyum ölçeği dışında Türkçedir ve ölçeği Türkçeye uyarlayan akademisyenlerden gerekli izinler alındıktan sonra Arapçaya çevirisi Suriyeli bir tercüman tarafından yapılmıştır. Bu çeviri Türkiye'deki devlet üniversitelerinde görevli olan 3 akademisyen ve iletişim alanında aktif çalışan iki Suriyeli tarafından kontrol edilip onaylanmıştır. Pilot çalışmada güvenilirlik ve geçerlik analizleri sonucu yükü düşük olan maddeler yeniden gözden geçirilmiş, asıl araştırmanın verilerinin toplanmasına geçilmiştir.

Etnik Merkezlik Ölçeği: James W. Neuliep ve James C. McCroskey tarafından oluşturulan ölçek 20 soru, tek boyuttan oluşmaktadır. Türkçe güvenilirlik ve geçerlik analizleri Elif Üstün (2011) tarafından yapılmıştır. Katılımcılar 5= Tamamen katılıyorum ile 1= Hiç katılmıyorum arasında 5'li Likert'e göre tercih yapmıştır. 4, 7, 9, 11 ve 14 numaralı maddeler ters olarak kodlanmıştır. Üstün'ün çalışmasında güvenilirlik Cronbach's $\alpha = 0,82$ 'dir.

Kültürlerarası İletişim Kaygısı Ölçeği: James W. Neuliep ve James C. McCroskey tarafından oluşturulan ölçek, 14 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik analizleri Eda Ay ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (2018). Katılımcılardan 5= Kesinlikle katılıyorum ile 1= Kesinlikle katılmıyorum arasında seçim yapmaları istenmiştir. Sorular 5'li Likert tipi sorulardır. Neuliep ve James C. McCroskey kaygıyı olumlu ve olumsuz durumlar olarak iki farklı boyutta ölçerken, Ay ve arkadaşlarının ters maddeleri değiştirerek ölçeğin olumlu durumları temel alan, bireyin kaygılı olmamayı ölçen maddeleri geliştirdikleri belirlenmiştir. Ay ve arkadaşlarının Türkçeye uyarlama çalışmasında güvenilirlik katsayısı Cronbach's $\alpha = 0,88$ 'dir.

Sosyal Statü Algısı Ölçeği: Gülseli Baysu tarafından oluşturulan ölçek, 10 madde 3 alt boyut içermektedir (Baysu, 2007). Ölçekle katılımcıların geçirgenlik, meşruluk ve durağanlığa yönelik algıları ölçülmektedir. Bu çalışmada açıklayıcı ve doğrulayıcı analiz sonuçlarına göre ölçek tek boyut olarak kullanılmıştır. Katılımcıların ölçekte yer alan ifadeler için 1= Kesinlikle katılmıyorum ile 7= Kesinlikle katılıyorum arasında tercih yapması istenmiştir. 7'li Likert tipi ölçeme kullanılmıştır. Orijinalde güvenilirlik katsayısı (Cronbach's α) durağanlık için 0,75, meşruluk için 0,68 ve geçirgenlik için 0,72'dir.

Kültürleşme Tutumları Ölçeği: 44 madde 4 alt boyuttan oluşan ölçek, Bilge Ataca ve John W. Berry tarafından oluşturulmuştur. John W. Berry'nin 1976'da geliştirdiği Kültürlerarası Uyum Kuramına ve Bilge Ataca'nın 1998'deki doktora tezine dayanmaktadır. Ölçek sosyal

grupların entegrasyon/bütünleşme, asimilasyon, ayrışma ve marjinalleşme tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek 5'li Likert tipi ile hazırlanmıştır. Orijinal ölçeğin entegrasyon/bütünleşme, asimilasyon, ayrışma, marjinalleşme Cronbach's α katsayıları Türk göçmenlerde 0,84 ile 0,78 arasında Kanadalılarda 0,83 ile 0,79 arasında değişmektedir.

Sosyokültürel Uyum Ölçeği: Bilge Ataca (1998) tarafından oluşturulan ölçek 5 soru içermektedir. Ölçek '0= Hiç tecrübem olmadı', '1=Çok zor', '2=Zor', '3=Zorca', '4=Emin değilim', '5= Kolayca', '6= Kolay' ve '7=Çok kolay' olarak 7'li Likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanmıştır. Ölçek yerliler ve Suriyeli sığınmacılar için farklı ifadeler içermektedir. Orijinali İngilizce olduğu için Türkçeye ve Arapçaya çevrilmesi gerekmiştir. Bunun için İngilizce çevirisi yapılmış ve iletişim disipliniinde hizmet veren 3 akademisyen tarafından onaylanmıştır. Ataca araştırmasında her iki grup için de Cronbach's α katsayılarını ,93 olarak bulmuştur.

Süreç

Soru formunun etik değerlere uygun olduğu onaylanmıştır³. Dil uyarlamaları yapıldıktan sonra ön test için Gaziantep ilinde yerliler ve Suriyeli sığınmacılardan oluşan 60 kişilik katılımcıya soru formunda yer alan sorular iletilmiştir. Her iki örneklem pretest grubundan elde edilen verilerden güvenirlik analizi araştırmacılar tarafından yapılmış, ölçeğin maddeleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelenmiştir.

Araştırmanın son test aşaması için gereken bulgular 16 Ekim-30 Aralık 2022 tarihleri arasında sırasıyla Şanlıurfa, Adana, Hatay, Gaziantep ve İstanbul olmak üzere 5 farklı şehirde yapılmıştır. Beş ölçek ve bir kişisel bilgi formunun yer aldığı anket nüshasının cevaplandırılması takriben 25 dakika sürmüştür.

Analizler ve İstatistiksel Testler

Verilerin açımlayıcı analizi (AFA) SPSS22.0 programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016, s. 215). Betimleyici testler ile frekans (n), ortalama (Ort), standart sapma (ss), değişkenlerden elde edilen minimum ve maksimum puanlar hesaplanmıştır. Her iki grubun verileri için de Açımlayıcı-keşfedici Faktör Analizi (AFA) yapılmış ve faktörler belirlenmiştir. Keşfedici faktör analizinin ardından AMOS 21.0 programı ile Doğrulayıcı Faktör Analizleri (DFA) yapılmış faktör yapıları tekrar test edilmiştir. Ayrıca güvenirlik analizi yapılarak Cronbach Alpha (CA) değerleri verilmiştir.

Araştırmada sürekli değişkenin en fazla bağımsız gruplara göre farklılık düzeyini ölçmeye yönelik t testi, en az üç bağımsız gruplara göre farklılık düzeyini ölçmeye yönelik tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Çalışmada hipotezlerin sınanmasında test tekniklerinden doğrusal regresyon ve hiyerarşik regresyon kullanılmıştır.

Bulgular ve Değerlendirme

Katılımcıların Betimleyici Bulguları

Yerlilerin %66,2'si kadın, %33,8'i erkek, %36,9'u 21-30 yaşında, %53,1'i bekar, %37,6'sının 2 çocuğu bulunmaktadır. Yerlilerin %63,6'sı üniversite mezunu, %41,0'i düşük gelirli, %41,5'i 20-29 yıldır bulunduğu şehirde yaşamaktadır. Yerlilerin %21,1'i 6-7 oranında dindarlık düzeyine sahiptir. Yerlilerin %65,9'u İstanbul'da yaşamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların %62,3'ü kadın, %41,9'u 21-30 yaşında, %52,4'ü evli, %48,2'sinin 4 ve üstü çocuğu bulunmaktadır. Suriyeli sığınmacıların %48,6'sı üniversite mezunu, %64,9'unun geliri düşüktür. Suriyeli sığınmacıların %74,7'si 6-10 yıldır Türkiye'de, %65,9'u bulunduğu şehirde yaşamaktadır. Yine Suriyeli sığınmacıların %21,8'i vatandaşlık almıştır. Suriyeli sığınmacıların %22,3'ünün dindarlık seviyesi 7'dir. Suriyeli sığınmacıların %25,9'u İstanbul'da yaşamaktadır.

3 Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurul'un 06.06.2022 tarihli 183622 no'lu kararıyla araştırma sorularının uygun olduğu onaylanmıştır.

Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmıştır. Böylece yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi (AFA) ile istatistiksel olarak tespit edilmiştir (Tavşancıl, 2005). Keşfedici faktör analizinin ardından doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeklerinin hesaplanan DFA uyum indeksleri verilmiştir. İndeksler düşük faktör yüklü maddeler çıkarıldıktan ve modifikasyon işlemleri uygulandıktan sonra kabul edilir sınırı geçmiştir.

Yerlilerde Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Analizler

Yerlilerde ölçeklerin KMO değeri 0,500'den büyük ve Bartlett X^2 testi anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Yerlilerde kültürleşme tutumu 4 alt boyutlu alınmıştır (KMO= 0,822; $X^2= 6266,74$; $p= 0,000$). Ölçeğin toplam açıklanan varyans oranı (AVO) %31,121, toplam güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha=,844'tür. Buna göre entegrasyon 10 (faktör yükleri= 0,478-0,711 arasında, AVO= %12,261, güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha=0,841), asimilasyon 9 (faktör yükleri = 0,521-0,760, AVO= %11,010, Cronbach's Alpha =0,823), marjinalleşme 9 (faktör yükleri = 0,343-0,726, AVO= %10,252, Cronbach's Alpha =,801), ayrışma 9 (faktör yükleri = 0,450-0,693, AVO= %9,859, Cronbach's Alpha = 0,797) maddeden oluşmaktadır.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) bu çalışma için açımlayıcı analizle belirlenen faktörlerin (ölçeklerin), gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeye yönelik yapılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016, s. 334). Yerlilerin kültürleşme tutum ölçeği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen modelin uyum indeksleri incelendikten sonra düşük faktör yüklü maddeler modelden çıkarılmıştır. Yeni oluşturulan modelde $X^2=900,706$, $sd=395$, $X^2/sd=2,280$, $RMR=0,075$, $GFI=0,908$, $AGFI=0,855$, $CFI=0,908$, $RMSEA=0,057$ değerleri elde edilmiştir. Buna göre ölçekler veri ile uyumludur.

Yerlilerde etnik merkezilik ölçeği faktör yükleri 0,384-0,713 arasında değişen 19 maddeden oluşmaktadır (KMO= ,883; $X^2= 2211,74$; $p= ,000$).

Tek boyut olarak ele alınmıştır (AVO= %30,267, Cronbach's Alpha=,866). Faktör yükü düşük 11 numaralı madde çıkarılmıştır. Elde edilen maddelerde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin uyum iyiliği indeksleri incelenmiş, $X^2=368,566$, $sd=143$, $X^2/sd=2,577$, $RMR=0,077$, $GFI=0,901$, $AGFI=0,869$, $CFI=0,909$, $RMSEA=0,064$ değerleri elde edilmiştir. Model uyumlu bulunmuş, herhangi bir madde çıkartılmamıştır.

Yerlilerde kültürlerarası iletişim kaygısı ölçeği faktör yükleri 0,341-0,752 arasında değişen 12 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir (KMO= ,873; $X^2= 1815,84$; AVO= %39,963, Cronbach's Alpha=,85; $p= 0,000$). Ölçek modelinin uyum indeksleri incelendikten sonra düşük faktör yüklü maddeler modelden çıkarılmıştır. Yeni oluşturulan modelde $X^2=91,897$, $sd=31$, $X^2/sd=2,964$, $RMR=0,051$, $GFI=0,957$, $AGFI=0,923$, $CFI=0,959$, $RMSEA=0,071$ olarak kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Yerlilerde sosyal statü algısı ölçeği keşfedici faktör analizi ile elde edilen sonuçlara göre ölçek faktör yükleri 0,352-0,725 arasında değişen 8 maddeden oluşmaktadır (KMO= ,653; $X^2= 681,63$; AVO= %30,300, Cronbach's Alpha=,657, $p= ,000$). Faktör yükü düşük maddeler çıkarılmıştır. Modelin uyum indeksleri incelendikten sonra düşük faktör yüklü maddeler modelden çıkarılmıştır. Yeni oluşturulan modelde uyum indeksleri $X^2=0,000$, $sd=0$, $RMR=0,000$, $GFI=0,999$, $CFI=0,999$ olarak belirlendiğinden modelin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Yerlilerde sosyokültürel uyum ölçeği, faktör yükleri 0,666-0,799 arasında değişen 15 maddeden oluşmaktadır (KMO= ,943; $X^2= 4532,18$; AVO= %58,755, Cronbach's Alpha=,949; $p= ,000$). Herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde modelin uyum iyiliği indeksleri incelenmiş, $X^2=309,262$, $sd=77$, $X^2/sd=4,016$, $RMR=0,262$, $GFI=0,902$, $AGFI=0,857$, $CFI=0,948$, $RMSEA=0,078$ değerleri elde edilmiştir. Model uyumlu bulunmuş, herhangi bir madde çıkartılmamıştır.

Suriyeli Sığınmacılarda Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Analizler

Suriyeli sığınmacılarda kültürleşme tutumu 4 alt boyuttan oluşmaktadır (KMO=,813; $X^2= 5192,35$; $p= ,000$), faktör yükü düşük maddeler çıkarılmıştır. Buna göre asimilasyon alt boyutu 10 (faktör yükleri= 0,487-0,713; AVO= %12,237, Cronbach's Alpha=,840), entegrasyon 11 maddeden (faktör yükleri= 0,375-0,662; AVO= %10,105, Cronbach's Alpha=,786), ayrışma 9 (faktör yükleri 0,513-0,672; AVO = %10,068, Cronbach's Alpha=,794), marjinalleşme 6 (faktör yükleri= 0,705-0,448; AVO = %6,434, Cronbach's Alpha =,636) maddeden oluşmuştur. Suriyeli sığınmacılarda kültürleşme tutumu doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre modelin uyum indeksleri incelendikten sonra düşük faktör yüklü düşük maddeler modelden çıkarılmıştır. Yeni oluşturulan modelde $X^2=1037,896$, $sd=485$, $X^2/sd=2,140$, $RMR=0,078$, $GFI =0,904$, $AGFI=0,853$, $CFI=0,926$, $RMSEA=0,054$ değerleri elde edilmiştir. Buna göre ölçek veri ile uyumludur.

Suriyeli sığınmacılarda etnik merkezlik ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır (faktör yükleri = 0,396-0,95, KMO=,765; $X^2= 1548,68$; AVO= %28,060; Cronbach's Alpha=,758; $p= ,000$). Suriyeli sığınmacılarda etnik merkezlik ölçeği DFA uyum iyiliği indeksleri incelenmiş, düşük faktör yüklü maddeler çıkarılmıştır. Yeni oluşturulan modelde $X^2=100,899$, $sd=42$, $X^2/sd=2,402$, $RMR=0,065$, $GFI=0,955$, $AGFI=0,929$, $CFI=0,920$, $RMSEA=0,060$ değerleri elde edilmiştir.

Suriyeli sığınmacılarda kültürlerarası iletişim kaygısı ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır (faktör yükleri= 0,417-0,694; KMO=,848; $X^2= 1252,54$; AVO= %34,750, Cronbach's Alpha=,825; $p= ,000$). Faktör yükü düşük maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Suriyeli sığınmacılarda kültürlerarası iletişim kaygısı ölçeğinde için oluşturulan modelde uyum indeksleri $X^2=165,632$, $sd=42$, $X^2/sd=3,944$, $RMR=0,051$, $GFI=0,925$, $AGFI=0,883$, $CFI=0,902$, $RMSEA=0,077$ olarak elde edilmiştir Buna göre ölçek veri ile uyumludur.

Suriyeli sığınmacılarda gruplar arası sosyal statü algısı ö 7 maddeden oluşmaktadır (faktör yükleri= 0,378-0,666; KMO=0,611; $X^2= 416,90$; AVO = %28,962, Cronbach's Alpha=,680; $p= ,000$). Faktör yükü düşük olan maddeler çıkarılmıştır. Suriyeli sığınmacılarda sosyal statü algısı DFA sonucuna göre modelin uyum iyiliği indeksleri incelenmiş, böylece ölçek yerlilerde olduğu gibi tek boyuta indirgenmiştir. Yeni oluşturulan modelde $X^2=6,262$, $sd=2$, $X^2/sd=3,131$, $RMR=0,076$, $GFI=0,992$, $AGFI=0,960$, $CFI=0,978$, $RMSEA=0,074$ değerleri elde edilmiştir.

Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır (faktör yükleri = 0,462-0,732; KMO=0,896 $X^2= 2382,73$; AVO= %40,389, Cronbach's Alpha=,891; $p= ,000$). Herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Modelin uyum iyiliği indeksleri incelenmiş, $X^2=300,158$, $sd=83$, $X^2/sd=3,616$, $RMR=0,071$, $GFI =0,902$, $AGFI=0,859$, $CFI=0,906$, $RMSEA=0,072$ değerleri elde edilmiştir. Buna göre model uyumlu bulunmuş, herhangi bir madde çıkartılmamıştır.

Karşılaştırmalı Test Sonuçları

Nicel araştırmalarda verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine göre parametrik ya da nonparametrik testler uygulanmaktadır. Bu testlerin sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Hopkins ve Weeks, 1990). Tablo 2 incelendiğinde analiz sonuçlarına göre ölçek puanlarının gruplarda normal dağılım gösterdiği (çarpıklık ve basıklık katsayıları sınır içerisinde) kabul edilmiştir. Bu nedenle bu araştırmada örneklemden elde edilen bulguların analizlerinde parametrik yöntemlerin kullanılması uygundur.

Tablo 2
Ölçek Puanlarının Normalliğinin Sınanması

		Min	Maks	Ort	ss	Çarpıklık	Basıklık
Yerliler	Sosyokültürel Uyum	0	7	3,25	1,79	-0,16	-0,88
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	1	5	3,93	0,66	-1,02	2,01
	Etnik Merkezilik	1	5	2,53	0,63	0,65	0,28
	Sosyal Statü Algısı	1	7	4,61	1,52	-0,13	-0,62
	Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	1	5	3,25	0,77	-0,80	0,55
	Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	1	5	2,62	0,79	0,42	-0,16
	Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	1	5	2,53	0,72	0,34	0,22
	Kültürleşme Tutumu Ayrışma	1	5	2,77	0,76	0,07	-0,27
Suriyeli Sığınmacılar	Sosyokültürel Uyum	0	7	4,10	1,20	-0,12	0,15
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	2	5	3,84	0,56	-0,51	0,23
	Etnik Merkezilik	1	5	2,41	0,61	0,62	1,01
	Sosyal Statü Algısı	1	7	3,94	1,21	-0,05	-0,32
	Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	2	5	3,69	0,67	-0,57	0,30
	Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	1	5	2,52	0,67	0,47	0,41
	Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	1	5	2,33	0,75	0,35	-0,03
	Kültürleşme Tutumu Ayrışma	1	5	2,97	0,67	0,18	0,27

Araştırmada ölçek puanlarının yerliler ve Suriyeli sığınmacıların demografik değişkenler, Suriyeli sığınmacılar için vatandaşlık durumuna göre

farklılık düzeyi t testi ve ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Ayrıntılı bilgi Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3
Ölçeklerin gruplara göre karşılaştırılması

		n	Ort	ss	t	p
Sosyokültürel Uyum	Yerliler	390	3,25	1,79	-7,802	0,000**
	Suriyeli Sığınmacılar	390	4,10	1,20		
Kültürlerarası İletişim Kaygısı	Yerliler	390	3,93	0,66	2,145	0,032*
	Suriyeli Sığınmacılar	390	3,84	0,56		
Etnik Merkezilik	Yerliler	390	2,53	0,63	2,641	0,008*
	Suriyeli Sığınmacılar	390	2,41	0,61		
Sosyal Statü Algısı	Yerliler	390	4,61	1,52	6,778	0,000**
	Suriyeli Sığınmacılar	390	3,94	1,21		
Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	Yerliler	390	3,25	0,77	-8,562	0,000**
	Suriyeli Sığınmacılar	390	3,69	0,67		
Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	Yerliler	390	2,62	0,79	1,956	0,051
	Suriyeli Sığınmacılar	390	2,52	0,67		
Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	Yerliler	390	2,53	0,72	3,841	0,000**
	Suriyeli Sığınmacılar	390	2,33	0,75		
Kültürleşme Tutumu Ayrışma	Yerliler	390	2,77	0,76	-3,708	0,000**
	Suriyeli Sığınmacılar	390	2,97	0,67		

**p<0,001, *p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok; t testi

Yerliler ile Suriyeli sığınmacılar arasında sosyokültürel uyum, kültürlerarası iletişim kaygısı, etnik merkezilik, sosyal statü algısı, kültürleşme tutumu entegrasyon, ayrışma, marjinalleşme alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum (Ort = 4,10), entegrasyon (Ort= 3,69), ayrışma (Ort= 2,97) düzeyleri daha yüksek, yerlilerde kültürlerarası iletişim kaygısı (Ort= 2,53), etnik merkezilik (Ort= 2,53), sosyal statü algısı (Ort= 4,61), marjinalleşme (Ort= 2,53) düzeyleri daha yüksektir. Kültürleşme tutumu asimilasyon puanı için fark anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Yerlilerde kadınlarla erkekler arasında etnik merkezilik, kültürleşme tutumu asimilasyon puanları cinsiyetlere göre farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Erkeklerde etnik merkezilik yüksektir (Ort= 2,72). Ayrıca yerliler erkekler sığınmacıların kültürleşme tutumlarından en çok asimilasyonu benimsemelerini tercih etmişlerdir. (yerliler erkekler için Ort= 2,75). Suriyeli sığınmacılarda kadınlar ile erkekler arasında kültürleşme tutumu entegrasyon alt boyutunda anlamlı fark

bulunmaktadır (Kadınlarda Ort= 3,77; $p < 0,05$). Yerliler erkeklerde kültürleşme tutumu asimilasyon düzeyi (Ort= 2,75) daha yüksektir.

Yerliler ve Suriyeli sığınmacılarda ölçeklerin yaş, eğitim durumu, ek olarak Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık durumuna göre değişip değişmediği ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 5'e göre yerlilerde ve Suriyeli sığınmacılarda yaş grupları arasında etnik merkezilik, sosyal statü algısı, kültürleşme tutumu entegrasyon, asimilasyon, marjinalleşme ve ayrışmada farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). 50 yaş üstü yerlilerde etnik merkezilik (Ort= 2,85), 20 yaş ve altı yerlilerde sosyal statü algısı düzeyi (Ort= 5,28), 50 yaş üstü yerlilerde entegrasyon (Ort= 3,62), 50 yaş üstü Suriyeli sığınmacılarda asimilasyon (Ort= 2,70), 50 yaş üstü Suriyeli sığınmacılarda marjinalleşme (Ort= 2,71), 21-30 yaş arası yerlilerde ayrışma düzeyi (Ort= 2,83) en yüksektir. Sosyal uyum ve kültürlerarası iletişim kaygısı her iki grupta da fark anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Tablo 4

Ölçeklerin cinsiyete göre karşılaştırılması

		Yerliler					Suriyeli Sığınmacılar				
		n	Ort	ss	t	p	n	Ort	ss	t	p
Sosyokültürel Uyum	Kadın	258	3,20	1,81	-0,713	0,476	243	4,02	1,22	-1,756	0,080
	Erkek	132	3,34	1,76			147	4,24	1,17		
Kültürlerarası İletişim Kaygısı	Kadın	258	3,98	0,60	1,839	0,067	243	3,81	0,57	-1,343	0,180
	Erkek	132	3,84	0,76			147	3,89	0,55		
Etnik Merkezilik	Kadın	258	2,43	0,58	-4,338	0,000**	243	2,41	0,63	0,107	0,915
	Erkek	132	2,72	0,67			147	2,41	0,58		
Sosyal Statü Algısı	Kadın	258	4,62	1,45	0,187	0,852	243	3,91	1,21	-0,784	0,434
	Erkek	132	4,59	1,65			147	4,01	1,21		
Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	Kadın	258	3,24	0,74	-0,176	0,861	243	3,77	0,62	3,048	0,003*
	Erkek	132	3,26	0,83			147	3,55	0,72		
Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	Kadın	258	2,55	0,73	-2,266	0,024*	243	2,53	0,68	0,547	0,585
	Erkek	132	2,75	0,90			147	2,49	0,68		
Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	Kadın	258	2,50	0,70	-1,246	0,213	243	2,30	0,73	-0,912	0,362
	Erkek	132	2,60	0,75			147	2,37	0,78		
Kültürleşme Tutumu Ayrışma	Kadın	258	2,75	0,71	-0,812	0,418	243	2,95	0,65	-0,574	0,566
	Erkek	132	2,82	0,86			147	2,99	0,71		

Tablo 5
Ölçeklerin yaşa göre karşılaştırılması

		Yerliler					Suriyeli Sığınmacılar				
		n	Ort	ss	F	p	n	Ort	ss	F	p
Sosyokültürel Uyum	20 ve altı	42	3,36	1,72	0,648	0,629	39	4,33	0,85	1,266	0,283
	21-30	143	3,25	1,82			162	4,17	1,13		
	31-40	94	3,07	1,92			87	4,01	1,30		
	41-50	58	3,27	1,78			57	3,85	1,43		
	50 üstü	51	3,56	1,52			42	4,15	1,20		
Kültürlerarası İletişim Kaygısı	20 ve altı	42	4,10	0,59	0,966	0,426	39	3,75	0,67	0,982	0,417
	21-30	143	3,88	0,70			162	3,90	0,57		
	31-40	94	3,91	0,73			87	3,81	0,57		
	41-50	58	3,95	0,57			57	3,78	0,50		
	50 üstü	51	3,96	0,56			42	3,80	0,50		
Etnik Merkezçilik	20 ve altı	42	2,32	0,50	5,405	0,000**	39	2,43	0,61	0,745	0,562
	21-30	143	2,49	0,65			162	2,38	0,62		
	31-40	94	2,46	0,61			87	2,38	0,57		
	41-50	58	2,62	0,61			57	2,48	0,52		
	50 üstü	51	2,85	0,58			42	2,53	0,76		
Sosyal Statü Algısı	20 ve altı	42	5,28	1,42	5,342	0,000**	39	4,05	0,87	0,372	0,829
	21-30	143	4,60	1,41			162	3,91	1,22		
	31-40	94	4,74	1,49			87	4,05	1,16		
	41-50	58	4,61	1,61			57	3,84	1,29		
	50 üstü	51	3,88	1,61			42	3,95	1,47		
Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	20 ve altı	42	3,19	0,87	3,838	0,005*	39	3,60	0,81	2,340	0,055
	21-30	143	3,20	0,79			162	3,60	0,71		
	31-40	94	3,13	0,80			87	3,77	0,62		
	41-50	58	3,22	0,73			57	3,71	0,54		
	50 üstü	51	3,62	0,50			42	3,91	0,51		
Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	20 ve altı	42	2,62	0,73	1,148	0,333	39	2,28	0,77	3,934	0,004*
	21-30	143	2,54	0,70			162	2,42	0,65		
	31-40	94	2,62	0,89			87	2,60	0,64		
	41-50	58	2,66	0,88			57	2,66	0,60		
	50 üstü	51	2,81	0,80			42	2,70	0,72		
Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	20 ve altı	42	2,51	0,72	1,414	0,229	39	2,22	0,88	3,915	0,004*
	21-30	143	2,59	0,69			162	2,23	0,74		
	31-40	94	2,47	0,75			87	2,32	0,70		
	41-50	58	2,62	0,82			57	2,41	0,64		
	50 üstü	51	2,36	0,59			42	2,71	0,78		
Kültürleşme Tutumu Ayrışma	20 ve altı	42	2,51	0,79	2,893	0,022*	39	3,16	0,93	1,654	0,160
	21-30	143	2,89	0,79			162	3,00	0,69		
	31-40	94	2,65	0,77			87	2,96	0,62		
	41-50	58	2,86	0,66			57	2,84	0,48		
	50 üstü	51	2,83	0,73			42	2,88	0,62		

**p<0,001, *p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok; t testi

Tablo 6
Ölçeklerin eğitim duruma göre karşılaştırılması

		Yerliler					Suriyeli Sığınmacılar				
		n	Ort	ss	F	p	n	Ort	ss	F	p
Sosyokültürel Uyum	Ortaöğretim ve altı	104	3,24	1,58	0,015	0,985	175	3,95	1,24	3,101	0,046*
	Üniversite	246	3,26	1,79			189	4,22	1,12		
	Lisansüstü	37	3,20	2,34			25	4,40	1,39		
Kültürlerarası İletişim Kaygısı	Ortaöğretim ve altı	104	3,76	0,71	6,524	0,002*	175	3,76	0,55	3,723	0,025*
	Üniversite	246	3,97	0,64			189	3,90	0,58		
	Lisansüstü	37	4,18	0,58			25	3,99	0,53		
Etnik Merkezilik	Ortaöğretim ve altı	104	2,81	0,61	20,490	0,000**	175	2,57	0,65	11,912	0,000**
	Üniversite	246	2,46	0,61			189	2,30	0,55		
	Lisansüstü	37	2,15	0,49			25	2,13	0,51		
Sosyal Statü Algısı	Ortaöğretim ve altı	104	4,41	1,59	2,113	0,122	175	3,92	1,25	1,745	0,176
	Üniversite	246	4,73	1,49			189	3,90	1,16		
	Lisansüstü	37	4,39	1,54			25	4,38	1,38		
Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	Ortaöğretim ve altı	104	3,36	0,69	1,848	0,159	175	3,78	0,58	3,963	0,020*
	Üniversite	246	3,19	0,81			189	3,64	0,74		
	Lisansüstü	37	3,29	0,73			25	3,44	0,60		
Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	Ortaöğretim ve altı	104	2,66	0,86	0,676	0,509	175	2,74	0,70	18,482	0,000**
	Üniversite	246	2,62	0,79			189	2,34	0,60		
	Lisansüstü	37	2,49	0,63			25	2,32	0,57		
Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	Ortaöğretim ve altı	104	2,47	0,67	0,551	0,577	175	2,48	0,76	6,417	0,002*
	Üniversite	246	2,55	0,74			189	2,20	0,72		
	Lisansüstü	37	2,53	0,74			25	2,29	0,71		
Kültürleşme Tutumu Ayrışma	Ortaöğretim ve altı	104	2,83	0,73	0,498	0,608	175	2,94	0,62	1,013	0,364
	Üniversite	246	2,76	0,79			189	2,97	0,71		
	Lisansüstü	37	2,70	0,75			25	3,14	0,71		

Tablo 6'ya göre yerliler ve Suriyeli sığınmacılarda eğitim durumu grupları arasında kültürlerarası iletişim kaygısı, etnik merkezilik ve Suriyeli sığınmacılarda kültürleşme tutumları bakımından farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Lisansüstü mezunlarında kültürlerarası iletişim kaygısı (yerliler için Ort= 4,18, Suriyeli sığınmacılar için Ort= 3,99), ortaöğretim ve altı mezunlarında etnik merkezilik

düzeyi (yerliler için Ort= 2,81 ve Suriyeli sığınmacılar için Ort= 2,57) en yüksektir. Suriyeli sığınmacılarda kültürleşme tutumu entegrasyon düzeyi orta öğretim ve altında (Ort= 2,78), asimilasyon orta öğretim ve altında (Ort= 2,74), orta öğretim ve altında (Ort= 2,48) marjinalleşme kültürleşme tutumları puanları bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 7
Suriyeli sığınmacılarda ölçeklerin vatandaşlık durumuna göre karşılaştırılması

		Suriyeli Sığınmacılar				
		n	Ort	ss	F	p
Sosyokültürel Uyum	Başvurmadı	31	3,76	1,28	3,298	0,038*
	Düşünüyor	267	4,06	1,12		
	Var	83	4,35	1,30		
Kültürlerarası İletişim Kaygısı	Başvurmadı	31	3,76	0,52	1,516	0,221
	Düşünüyor	267	3,82	0,56		
	Var	83	3,93	0,58		
Etnik Merkezilik	Başvurmadı	31	2,47	0,70	0,947	0,389
	Düşünüyor	267	2,43	0,58		
	Var	83	2,33	0,67		
Sosyal Statü Algısı	Başvurmadı	31	3,90	1,12	0,106	0,900
	Düşünüyor	267	3,94	1,20		
	Var	83	4,00	1,28		
Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	Başvurmadı	31	3,87	0,60	1,317	0,269
	Düşünüyor	267	3,68	0,66		
	Var	83	3,65	0,74		
Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	Başvurmadı	31	2,48	0,60	2,896	0,056
	Düşünüyor	267	2,56	0,66		
	Var	83	2,36	0,69		
Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	Başvurmadı	31	2,30	0,74	0,399	0,671
	Düşünüyor	267	2,35	0,75		
	Var	83	2,27	0,75		
Kültürleşme Tutumu Ayrışma	Başvurmadı	31	3,05	0,69	1,016	0,363
	Düşünüyor	267	2,99	0,67		
	Var	83	2,88	0,70		

**p<0,001, *p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok; ANOVA testi

Tablo 7'ye göre Suriyeli sığınmacılarda vatandaşlık durumu grupları arasında sosyokültürel uyum puanı arasında fark bulunmaktadır (p<0,05). Vatandaşlığı bulunan Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum en yüksektir (Ort= 4,35). Diğer ölçek puanlarında fark anlamlı değildir (p>0,05).

Yerliler ve Suriyeli Sığınmacılarda Sosyokültürel Uyum Etki Analizi

Bu çalışmada yerliler ve Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum üzerinde etkili faktörler incelenmiş, hipotezler sınanmıştır. Kültürlerarası iletişim kaygısı, etnik merkezilik, sosyal statü algısı faktörlerinin sosyokültürel uyum üzerindeki etkisi basit doğrusal regresyon analizi ile ayrı ayrı, kültürleşme tutumu alt grupları ile çoklu doğrusal regresyon analizi ile tek seferde test edilmiştir.

Tablo 8

Yerlilerde sosyokültürel uyum üzerinde etkili faktörlerin çok boyutlu incelenmesi

		Yerliler					
		β	t	p	R2	F	p
Model1	Cinsiyet	0,028	0,546	0,585	0,002	0,258	0,856
	Yaş	0,034	0,632	0,528			
	Eğitim düzeyi	0,013	0,244	0,807			
Model2	Cinsiyet	0,044	0,847	0,397	0,022	1,666	0,142
	Yaş	0,032	0,593	0,554			
	Eğitim düzeyi	-0,019	-0,337	0,736			
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	0,119	1,961	0,051			
	Etnik Merkezçilik	-0,039	-0,616	0,538			
Model3	Cinsiyet	0,040	0,780	0,436	0,073	4,972	0,000**
	Yaş	-0,017	-0,321	0,748			
	Eğitim düzeyi	-0,011	-0,207	0,836			
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	0,124	2,083	0,038*			
	Etnik Merkezçilik	0,007	0,114	0,909			
	Sosyal Statü Algısı	-0,235	-4,589	0,000**			
Model4	Cinsiyet	0,034	0,670	0,503	0,110	4,600	0,000**
	Yaş	-0,023	-0,422	0,673			
	Eğitim düzeyi	-0,013	-0,253	0,801			
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	0,131	2,215	0,027*			
	Etnik Merkezçilik	-0,023	-0,350	0,727			
	Sosyal Statü Algısı	-0,228	-4,284	0,000**			
	Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	0,001	0,019	0,984			
	Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	0,044	0,797	0,426			
	Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	0,017	0,318	0,751			
	Kültürleşme Tutumu Ayrışma	0,189	3,446	0,001*			

**p<0,001, *p<0,05 anlamlı etki var, p>0,05 anlamlı etki yok; Hiyerarşik Regresyon analizi

Tablo 8’de yerlilerde sosyokültürel uyum üzerinde diğer değişkenlerin etkisini ölçen hiyerarşik regresyon sonucunda, model 3’te kültürlerarası iletişim kaygısı ($\beta=0,126$) sosyokültürel uyum üzerinde pozitif, sosyal statü algısı ($\beta=-0,240$) negatif yönde etkilidir ($p<0,05$). Model 4’te ise kültürlerarası iletişim kaygısı ($\beta=0,133$), kültürleşme tutumu ayrışma ($\beta=0,186$) sosyokültürel uyum üzerinde pozitif, sosyal statü algısı ($\beta=-0,242$) negatif yönde, etkilidir ($p<0,05$). Diğer değişkenlerin etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuçlar doğrultusunda **H2a**: Yerlilerin kültürlerarası iletişim

kaygı(sızlık) düzeyi sosyokültürel uyum düzeyini pozitif yönde etkilemektedir ve **H3a**: Yerlilerin Suriyeli sığınmacıların statüsünü nasıl algıladıkları sosyokültürel uyum düzeyini negatif yönde etkilemektedir hipotezleri doğrulanırken **H4c**: Yerlilerin ayrışmakültürleşme tutumusu sosyokültürel uyumu negatif yönde etkilemektedir’ hipotezi ilişkinin yönü bakımından kabul edilmemiştir. Yerlilerde ayrışma tutumunun etkisi ise beklenenin tersine pozitiftir. Etnik merkezçilik ve demografik değişkenlerin yerlilerin sosyokültürel uyumlarında etkisi yoktur.

Tablo 9

Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum üzerinde etkili faktörlerin çok boyutlu incelenmesi

		Suriyeli Sığınmacılar					
		β	t	p	R ²	F	p
Model1	Cinsiyet	0,087	1,681	0,094	0,031	2,990	0,019*
	Yaş	-0,058	-1,104	0,270			
	Eğitim düzeyi	0,038	0,673	0,501			
	Vatandaşlık	0,113	2,053	0,041*			
Model2	Cinsiyet	0,083	1,604	0,110	0,038	2,430	0,026*
	Yaş	-0,056	-1,061	0,289			
	Eğitim düzeyi	0,022	0,390	0,697			
	Vatandaşlık	0,112	2,026	0,043*			
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	0,066	1,161	0,246			
	Etnik Merkezilik	-0,031	-0,545	0,586			
Model3	Cinsiyet	0,082	1,571	0,117	0,039	2,122	0,041*
	Yaş	-0,055	-1,037	0,300			
	Eğitim düzeyi	0,021	0,358	0,721			
	Vatandaşlık	0,112	2,021	0,044*			
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	0,068	1,195	0,233			
	Etnik Merkezilik	-0,036	-0,616	0,538			
Model4	Sosyal Statü Algısı	0,029	0,550	0,583	0,101	3,748	0,000**
	Cinsiyet	0,123	2,388	0,017*			
	Yaş	-0,110	-2,076	0,039*			
	Eğitim düzeyi	0,072	1,248	0,213			
	Vatandaşlık	0,107	1,969	0,049*			
	Kültürlerarası İletişim Kaygısı	0,033	0,575	0,566			
	Etnik Merkezilik	-0,030	-0,509	0,611			
	Sosyal Statü Algısı	0,034	0,664	0,507			
	Kültürleşme Tutumu Entegrasyon	0,214	3,765	0,000*			
	Kültürleşme Tutumu Asimilasyon	0,093	1,615	0,107			
Kültürleşme Tutumu Marjinalleşme	0,026	0,469	0,639				
Kültürleşme Tutumu Ayrışma	-0,008	-0,147	0,883				

**p<0,001, *p<0,05 anlamlı etki var, p>0,05 anlamlı etki yok; Hiyerarşik Regresyon analizi

Suriyeli sığınmacılarda sosyokültürel uyum üzerinde etkili faktörler hiyerarşik regresyon ile incelenmiştir. Ana modelde cinsiyet, eğitim düzeyi alınmıştır. Hiyerarşik olarak sonrasında ölçekler eklenmiştir. Model 4'te kültürleşme tutumu entegrasyon ($\beta= 0,212$), cinsiyet ($\beta=0,117$) sosyokültürel uyum üzerinde pozitif, yaş ($\beta=-0,126$) negatif etkilidir ($p<0,05$). Diğer değişkenlerin etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Bu sonuçlara bakıldığında **H4d:** Suriyeli sığınmacıların bütünleşme/entegrasyon tutumu sosyokültürel uyumu düzeyini pozitif yönde etkilemektedir hipotezi doğrulanırken etnik merkeziliğin, kültürlerarası iletişim kaygısının, sosyal statü algısının ve kültürleşme tutumlarından asimilasyon, marjinalleşme ve ayrışmanın sosyokültürel uyum üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir. Yine **H5ç:** Suriyeli sığınmacıların

yaşı sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir.

H5d: Suriyeli sığınmacıların cinsiyeti sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir, **H5f:** Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık durumu sosyokültürel uyumlarını etkilemektedir hipotezleri doğrulanmış ancak demografik değişken olarak eğitim düzeyinin etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma Suriyeli sığınmacılarla yerlilerin bir arada yaşama süreçlerini etkileyen kültürlerarası iletişim engelleri, gruplar arası ilişki algıları, kültürleşme tutumları ve demografik özelliklerin sosyokültürel uyuma etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Berry (1997) uyum sürecinde bireyin yaşı, cinsiyeti, karakteri, eğitimi, sosyal statüsü, farklı kültürlerle temas motivasyonu ve kültürel benzerliklerle farklılıklar gibi faktörlerin etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada da Suriyeli sığınmacılarda yaş, cinsiyet ve vatandaşlık gibi demografik değişkenlerin onların sosyokültürel uyumunu etkilediği belirlenmiştir. Akdeniz'in aksine (2018) bu çalışmada Suriyeli sığınmacı erkekler sosyokültürel uyuma daha yatkındır (bkz. Gülnar ve Balcı, 2011). Diğer taraftan bu çalışmada yerli erkeklerde kültürleşme tutumu asimilasyon ve etnik merkezlik düzeyi Üstün'de olduğu gibi (2011) daha yüksektir. Yerli erkekler kültürleşmenin ancak asimilasyonla sağlanabileceğini düşünmektedir ve farklı kültürleri kendi kültürlerini merkeze alarak değerlendirmektedir (Kartarı, 2019).

Yine demografik değişkenler arasında yaş, Suriyeli sığınmacıların sosyokültürel uyum düzeyini etkilemektedir. 50 yaş üstü Suriyeli sığınmacılarda asimilasyon ve marjinalleşme kültürleşme düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bu çalışmada aynı zamanda iç savaş sonrası Türkiye'ye gelerek vatandaşlık alan Suriyelilerin sosyokültürel uyum düzeyi yüksek çıkmıştır. Vatandaşlık Türk kimliği için bir ölçü olmaktadır. Aynı zamanda hukuki olarak yerlilerle eşit haklara sahip olmak demektir. Ancak, yalnız hukuki zeminde değil, toplumsal olarak gruplar arası ilişkilerin nasıl algılandığı da sosyokültürel uyum için gereklidir (Baysu, 2007). Yerlilerde göçmenlerin sosyal statüsünde bir değişikliğin olmayacağı kanaati sosyokültürel

uyum davranışlarını negatif yönde etkilemektedir. Ancak bu tutum 20 yaş ve altı yerlilerde daha fazladır. 20 yaş ve altı gençler önümüzdeki yıllarda Suriyeli sığınmacıların sosyal statülerinde ve yerlilerle olan ilişkilerinde değişimin olmayacağını, aksine sonraki süreçte ayrımcılığın devam edeceğini düşünmektedir (Şeker ve Akman, 2016), bu durum sığınmacılarla bir arada yaşamada sosyal uyumsuzluğun artışına neden olmaktadır.

Kültürlerarası iletişim kaygısızlığı yerlilerde sosyokültürel uyumu etkileyecek düzeydedir (benzer çalışma için bkz. Keleş, 2020). Ancak Koçak'ın (2022) aksine bu çalışmada yerlilerin kültürlerarası iletişimde kaygısızlık düzeyi daha yüksektir. Kültürlerarası iletişim kaygısızlığı cinsiyete (benzer çalışma için Balcı vd., 2020; ve Ata, 2019) ve vatandaşlığa göre değişmezken, eğitim düzeyi her iki grubun kaygısızlık düzeyini yükseltmektedir. En yüksek kaygısızlık düzeyi lisansüstü eğitimi alanlar için geçerlidir. Ortaöğretim ve altı için kaygının fazla olmasının nedeni eğitim ve sosyal ortamlarda farklı kültürlerden bireylerin daha az bulunması ve bu sebeple farklı kültürle iletişim kurma ihtimallerinin düşüklüğünden kaynaklanabilir.

Berry (1997) entegrasyon ve asimilasyonu pozitif yönde kültürleşme tutumu geliştirerek uyumun kolaylaştırıcısı faktörler olarak açıklarken marjinalleşme ve ayrışmayı negatif yönde kültürleşme tutumu geliştirerek uyumu zorlaştıran faktörler olarak açıklamaktadır. Kanada'daki Türklerin göçmen olarak entegrasyon ve asimilasyon düzeyleri düşüktür (Ataca, 1998) ancak bu çalışmada Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılarda entegrasyon sosyokültürel uyumu belirleyecek kadar yüksektir. Bu bağlamda göçmenlerin bütünleşmeyi/entegrasyonu tercih ettikleri durumlarda uyumun çok daha kolay gerçekleştiğini ortaya koyan araştırmalarla örtüşmektedir (Ataca, 1998; Gülnar ve Balcı, 2011; Saygın ve Hasta, 2018). Diğer bir ifadeyle Suriyeli sığınmacılar ev sahibi toplumla yaşanabilecek kültürel çatışma stresini önlemek için kendi kültürel değerlerini korumanın yanı sıra ev sahibi toplumun da kültürel değerlerini kabul edip sosyokültürel uyumu sağlamayı tercih etmektedir. Yerlilerde ise kültürleşme

tutumu ayrışmanın etki yönünün negatif olması beklenirken (Berry, 1997) bu araştırmada pozitif çıkmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda Suriyeli sığınmacılar entegrasyon ve ayrışma, yerliler ise marjinalleşme ile kültürleşmenin en yüksek düzeyde gerçekleşebileceğini düşünmektedir. Asimilasyon kültürleşme tutumlarında gruplar arasında belirli bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tüm bu bulguların neticesinde Suriyeli sığınmacılar ve yerliler arasında sosyokültürel uyumun sağlanabilmesi için politika yapıcılara, sivil toplum kuruluşlarına ve bireylere bazı görevler düşmektedir. Öncelikle okullarda, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenci ve öğretmenlere uyum ve kültürlerarası farklılıkları hoş görmeye yönelik eğitimler verilmelidir. Yabancı öğrencilerin topluma uyum sağlamasında ve yerli öğrencilerin kültürel farklılıklara karşı duyarlılık kazanmaları hususunda öğretmenler rehber görevi görmelidir. Özellikle ev sahibi toplum olan Türklerin alametifarıkası sayılabilecek, misafirperverlik ve komşuluk kültürlerini Suriyeli sığınmacıları da kapsayacak şekilde yaşatmaları Suriyeli sığınmacıların Türk kültürünü öğrenmesini kolaylaştıracak ve uyum sürecini hızlandıracaktır. Türkiye’de farklı kültürler arasında iletişim zemini oluşturacak çalışmalara ihtiyaç vardır, yerliler ve Suriyeli sığınmacıları temsil eden gruplar oluşturulup iki kültürü tabana tanıtmaya yönelik adımlar atılmalıdır.

Benzer konuda araştırma yapan araştırmacılara nitel araştırma yöntemi ile yerliler ve Suriyeli sığınmacılarda etnik merkeziliğin en çok hangi kültürel unsurlar üzerinden yapıldığını araştırmaları önerilmektedir. Aynı zamanda etnik merkeziliğin bir sonucu olarak ayrımcılığı ve dışlanmayı Suriyeli sığınmacıların gündelik hayat, eğitim, göçmen yasası, ekonomik hayat gibi en çok hangi alanlarda yaşadıklarının araştırılması önerilmektedir. Böylece bu alanlarda çift taraflı uyum çalışmaları yapılabilir. Ancak bu araştırmalarda yöntem olarak görüşme tekniğinin tercih edilmesi önerilmektedir. Böylece Suriyeli sığınmacılar kendi kültürlerinden biriyle ve kendi dilleri ile yaptıkları görüşmelerde ideal olanı değil gerçekte var olan durumu anlatabilirler.

Kaynaklar

- Akdeniz, Y. (2018). Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum sorunları: Şanlıurfa ili örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi.
- Akfırat, S. ve Yangın, Kiremit, E. (2018). Ev sahibi topluluk kültürleşme ölçeği (ETKÖ) Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin üniversite öğrenci örnekleminde incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(29), 499-519. <https://doi.org/10.16990/SOBIDER.4456>
- Akıncı, B. ve Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme. *Göç ve Toplumsal Kabul*, 1(2), 58-83.
- Ata, F. (2019). Kültürlerarası iletişim kaygısı ile sosyo- kültürel adaptasyon ve yaşam doyumu arasındaki ilişki: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi örneği. *Selçuk İletişim*, 12(2), 708-735. <https://doi.org/10.18094/josc.596287>
- Ataca, B. (1998). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrants in Canada, (Yayımlanmamış doktora tezi). Queen's University.
- Ataca, B. & Berry, J. W. (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology*, 37(1), 13-26. <https://doi.org/10.1080/00207590143000135>
- Ay E., Kavuran E. & Türkoğlu N. (2018). Intercultural communication apprehension scale (PRICA): Validity and reliability study in Turkish. *International Journal of Caring Science* 11, 1638-1646.
- Balci, S. & Öğüt, N. & Barbakh, N. (2020). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim kaygısı ile yalnızlık düzeyleri arasında bir bağlantı var mı? *Turkish Studies-Social*, 15(3), 965-982. <https://doi.org/0.29228/TurkishStudies.3941>

- Bauman, Z. & Donskis, L. (2020). *Ahlaki körlük akışkan modernlikte duyarlılığın yitimi*, (A. E. Pilgir, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Baysu, G. (2007). The Effects of intergroup perceptions and ingroup identifications on the political participation of the second-generation Turkish migrants in the Netherlands. (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-68. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Bizumic, B., & Duckitt, J. (2012). What is and is not ethnocentrism? A Conceptual analysis and political implications. *Political Psychology*, 33(6), 1-23. <https://doi.org/10.2307/23324197>
- Blair, I.V. & Jost, J.T. (2003). Exit, loyalty, and collective action among workers in a simulated business environment: Interactive effects of group identification and boundary permeability. *Social Justice Research* 16, 95–108. <https://doi.org/10.1023/A:1024271019738>
- Bolgun, C. (2022). Sosyal uyum: Kavramsal bir çerçeve. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30. Yıl Özel Sayısı, 171-190. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1098197>
- Çalışkan Sarı, A. & Gökçe O. & Aksanyar, Y. & Keskin Kadioğlu, A. & Uylaş, T. (2021). Türkiye'ye göç eden yabancılara uygulanan sosyal uyum ve yaşam eğitimi programının geliştirilmesi ve etkililiğinin değerlendirilmesi, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 186 – 206.
- Demir, Ö. & Acar, M (1992). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Ağaç Yayıncılık.
- Ellemers, N. & Wilke, H. & Van Knippenberg, A. (1993). Effects of the legitimacy of low group or individual status on individual and collective status-enhancement strategies. *J. Pers. Soc. Psychol.* 64, 766–778. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.5.766>
- Eriksen. T. H. (2009) *Küçük yerler derin mevzular*. Avesta Yayınları.
- Gordon, M. M. (1961). *Assimilation in America: Theory and reality*. Daedalus.
- Gudykunst, W.B. (1995). Anxiety/uncertainty management (AUM) theory. <https://www.afirstlook.com/theory-list>
- Gülner, B. & Balcı, Ş. (2020). *Yeni medya ve kültürleşen toplum*. Literatürk Academia.
- Gültekin, M. N. & Giritlioğlu, İ. & Karadaş, Y. & Soyudoğan, M. & Kuzu, Ş.L. & Gülhan, S. T. & Doğanoglu, M. & Utanır, A. & Aslan, Ç. vd., (2018). Gaziantep'teki Suriyeliler: Uyum, beklentiler ve zorluklar araştırması (Özet Rapor). <http://goc.gantep.edu.tr/pages.php?url=gaziantep-teki-suriyeliler-uyum-beklentiler-ve-zorluklar-arastirmasi-7>.
- Gültekin, M. N. & Yücebaş, M. & Kaya, M. & İncetahtacı, N. (2019). *Suriyeli öğrencilerin yükseköğrenime entegrasyonu*. (Proje Raporu). <http://goc.gantep.edu.tr/pages.php?url=suriyeli-ogrencilerin-yuksekogretim-entegrasyonu-ve-toplumsal-uyumu-51>
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2016) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, felsefe yöntem analiz*. Seçkin Yayınlar.
- Hammer, M. & Bennett, M. & Wiseman, R. (2003). Measuring in intercultural sensitivity: The Intercultural development inventory. *International Journal Of Intercultural Relations*, 27(4), 421-443. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(03\)00032-4](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(03)00032-4)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.342990>

- Kartarı, A. (2020). *Kültür, farklılık ve iletişim*. İletişim Yayınları.
- Keleş, F. B. (2020). Suriyeli mülteci öğrencilerin Türkiye'de kültürlenme düzeyleri, kültürleşme stresleri ve kolektif benlik saygıları arasındaki ilişkiler. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Koçak, Ö. F. (2022). Investigating the effect of intercultural communication apprehension on intercultural willingness to communicate with structural equation modeling. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48). <https://doi.org/10.52642/susbed.1097145>
- Kozak, M. (2021). *Bilimsel araştırma: Tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Detay Yayıncılık.
- Lu, W. ve Wan, J. (2012). On Treating intercultural communication anxiety of international students in China, *World Journal of Education*, 2(1), 55-61. <http://dx.doi.org/10.5430/wje.v2n1p55>
- Marshall, G. (1995). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akinhay & D. Kömürcü, Çev.) Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mummendey, A. & Klink, A. & Mielke, R. & Wenzel, M. & Blanz, M. (1999). Sociostructural characteristics of intergroup relations and identity management strategies: Results from East Germany. *European Journal of Social Psychology*, 29, [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199903/05\)29:2/3<259:AID-EJSP927>3.0.CO;2-F](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199903/05)29:2/3<259:AID-EJSP927>3.0.CO;2-F)
- Neuliep, J. W. & McCroskey, J. C. (1997). The Development of intercultural and interethnic communication apprehension scales. *Communication Research Reports*, 14(2), 145-156. <https://doi.org/10.1080/08824099709388656>
- Neuliep, J.W. (2012). The Relationship among intercultural communication apprehension, ethnocentrism, uncertainty reduction, and communication satisfaction during initial intercultural interaction: an extension of anxiety and uncertainty management (AUM) theory. *Journal of Intercultural Communication Research*, 41(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/17475759.2011.623239>
- Redfield, R. & Linton, R. & Herkovits, M. J. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38(1), 149-152. <https://doi.org/10.1525/aa.1936.38.1.02a00330>
- Saygın, S. & Hasta, D. (2018). Göç, kültürleşme ve uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 312-333. <https://doi.org/10.18863/pgy.364115>
- Smith, P. & Riley, A. (2016). *Kültürel kurama giriş*, (S. Güzelsarı & İ. Gündoğdu, Çev.), Dipnot Yayınları.
- Sumner, W. G. (1907). *Folkways: A Study of the sociological importance of usages, manners, customs, mores, and morals*. Ginn and Company.
- Şeker, B. D. & Akman, E. (2016). Uluslararası öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel süreçleri. *Çukurova Medical Journal*. 41, 504-514. <https://doi.org/10.17826/cukmedj.237504>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (t.y.) Geçici koruma altındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler>.
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. Nobel Yayın Dağıtım.
- The United Nations High Commissioner for Refugees, (07. Tem. 2023) Türkiye Ülke Bölümü 2023-2025. <https://reporting.unhcr.org/operational/situations/syria-situation>.
- Topcu, K. (2021). Etnosentrizm ve biz-öteki karşıtlığı arakesitinde seçim gecesi (1998) filminin mizansen eleştirisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 158-166. <https://doi.org/10.46442/intjcss.1023917>

Üstün, E. (2011) Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerini etkileyen etmenler. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi.

Williams, R. (1993). Kültür, (S. Aydın, Çev.). İmge Kitapevi.

Yakut, H. (2019). Bir entegrasyon aracı olarak din: Üniversitede okuyan Suriyeli öğrenciler (Harran Üniversitesi örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Extended Abstract

The new wave of migration to Türkiye following the Syrian civil war has resulted in approximately three and a half million Syrian asylum-seekers living under temporary protection in Türkiye today. Considering that they would return to their homeland in a short time, Syrians have become permanent residents in Türkiye after 13 years due to the ongoing war and the lack of stability in the region. This has resulted in the formation of a subculture in the cities where Syrian asylum-seekers live, which is oriented towards their own habits and traditions apart from the dominant culture. In accordance with the natural process of life, Syrian asylum-seekers are now found in many cities in Türkiye, trying to preserve their shopping habits, social relations and linguistic characteristics. Nevertheless, continued miscommunication between the two communities and their attitudes of distancing themselves from each other's culture may increase social tensions and lead to social segregation and ghettoization of subcultures. This may cause irreparable social wounds that will make it impossible to live together in harmony.

Several studies (Akdeniz 2018; Çalışkan Sarı et al., 2021; Gültekin et al., 2018; 2019, Yakut, 2019; Keleş 2020) have examined the difficulty of Syrian asylum-seekers' adaptation to Turkish society, the factors affecting this process and the expectations in the adaptation process. In studies conducted with research groups from many social classes, stereotypes and prejudices (Gudykunst, 1995; Neuliep & McCroskey, 1997; Neuliep 2012; Kartarı,

2020; Eriksen, 2009; Üstün, 2011), fear (Koçak, 2022), anxiety (Balci et al, 2020), acculturation attitudes (Ataca, 1998; Ataca & Berry, 2002; Gülnar & Balci, 2011; Saygın & Hasta 2018), discrimination (Şeker & Akman 2016). Current studies have generally dealt with social adaptation and intercultural communication separately with the results of the research conducted on a single group sample. The fact that communication with different cultures, which is the most important factor in social adaptation in migration, is not addressed together is one of the deficiencies in the literature Therefore, this study discusses the factors that complicate or hinder the socio-cultural adaptation of locals and Syrian asylum seekers living in Turkey. The effects of intercultural communication barriers (in) apprehension and ethnocentrism (Ay et al., 2018), acculturation attitudes (Ataca, 1998), intergroup status perceptions (Baysu, 2007), and demographic variables in the social adaptation process (Ataca, 1998) were examined on base of the data obtained from locals and Syrian asylum seekers The aim is to identify the factors that prevent communication between the two cultures that are forced to live together, and to determine the path towards a solution in the form of recommendations. With the stratified random sampling technique, a total of 780 people were surveyed through face-to-face interviews with locals and Syrian asylum-seekers in Istanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay and Adana, the five provinces where Syrians live most densely, and the data obtained were analyzed through SPSS and AMOS programs. As a result of the research, socio-cultural adaptation, integration and separation sub-dimensions of acculturation attitudes were high among Syrian asylum-seekers, while intercultural communication (in) apprehension, ethnocentrism, social status perceptions and marginalization sub-dimension of acculturation attitudes were high locals. Social adaptation is impacted by intercultural communication (in) apprehension among locals and by their perceptions of their social status in Turkey and acculturation attitudes of separation. When the effect of demographic variables on social adaptation is examined, there is no difference in terms of locals. Among Syrian asylum-seekers, gender, age and citizenship status

were found to be determinants of the integration sub-dimension of acculturation attitudes and social adaptation. When the effect of demographic variables on social adaptation is examined, there is no difference in terms of locals. In Syrian asylum-seekers, gender, age and citizenship status, integration sub-dimension acculturation attitudes were found to be determinant in social adaptation. In addition to other studies in the field, this research is important in terms of comparative examination of the ethnocentrism, intercultural communication apprehensions, intergroup social status perceptions, acculturation attitudes and social adaptation attitudes of both groups of Turkish locals and Syrian asylum seekers, which affect their socio-cultural adaptation simultaneously.

As a result of all these findings, some activities are needed in terms of policy initiatives, civil society conditions and individuals to ensure socio-cultural harmony between Syrians and Turks. First of all, secondary and high school rates should be provided in schools, children should be trained to adapt and accept intercultural differences and participants should be guided to adapt to foreign countries in the region and to win against cultural values.

Yazar Bilgileri

Author details

“(Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Bağımsız araştırmacı.
rabiaeksi88@gmail.com, Orcid: 0009-0003-5277-0058

“Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi İletişim Fakültesi.
eminesahin2001@gmail.com, Orcid: 0000-0002-7269-0923

Katkı Oranı

Author Contribution Percentage:

Birinci yazar % 70 First Author % 70

İkinci yazar % 30 Second Author % 30

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar

Supporting-Sponsor Institutions or Organizations:

Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında Yüksek Lisans Tezi Araştırma Projesi türünde İF.YLT.22.01 Kod numaralı proje ile desteklenmiştir.

This study was supported by the project numbered İF.YLT.22.01 in the type of Master's Thesis Research Project within the scope of Gaziantep University Scientific Research Projects.

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Etik Kurul Onayı

Ethics Board Approval

Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu, 06/06/2022, Decision No: 26. Gaziantep University Ethics Committee for Social and Humanities, 06/06/2022, Decision Number: 26.

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Ekşi, R. & Şahin, E. (2024). Yerliler ve Suriyeli sığınmacılarda kültürlerarası iletişim engelleri, gruplar arası statü algısı ve kültürleşme tutumunun sosyokültürel uyuma etkisi.

İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (66), 32-55. <https://doi.org/10.47998/ikad.1425026>